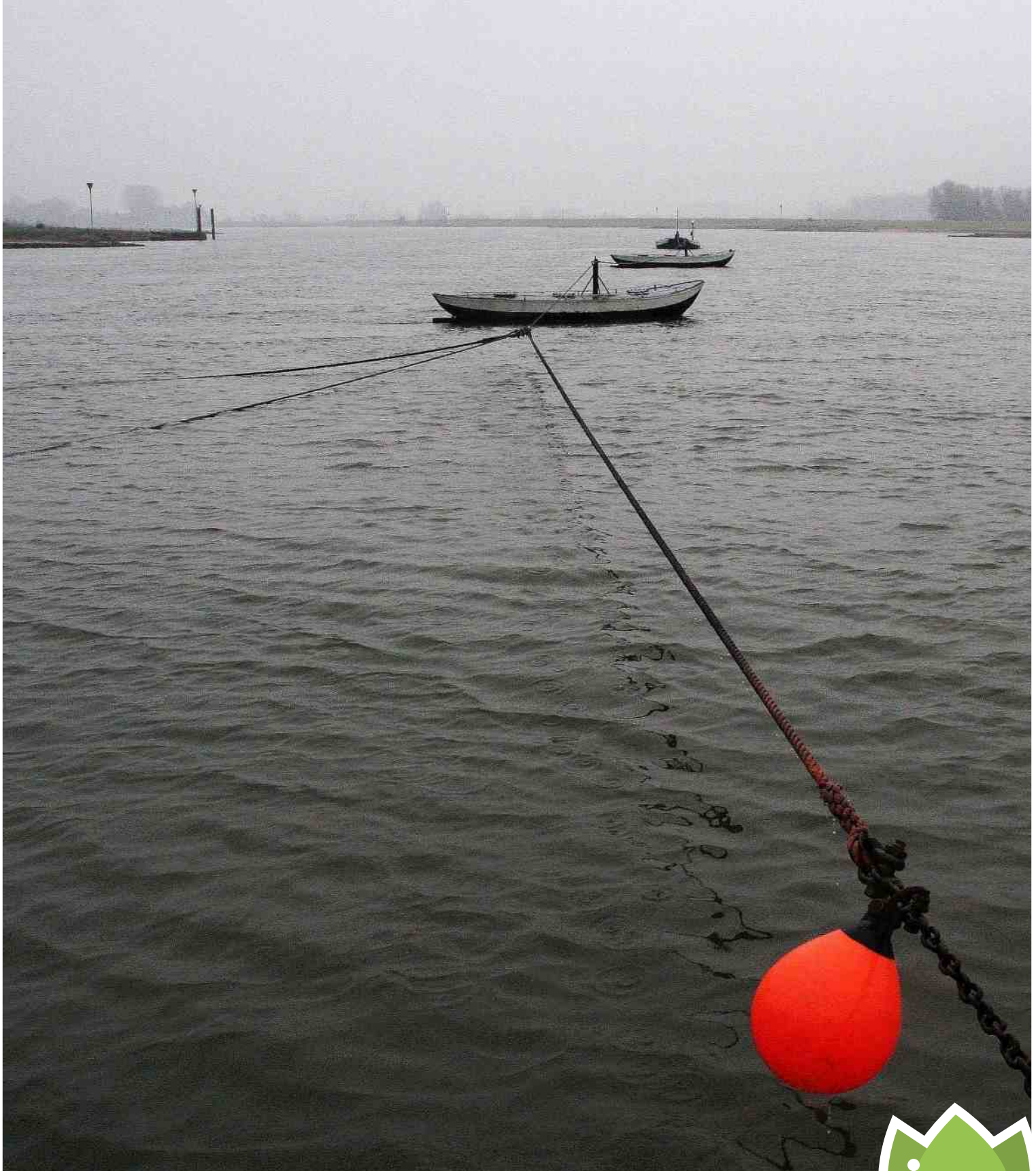

Winter 2016

Het Groene Blad

CONTACTBLAD IVN Veenendaal-Rhenen

BELEEF DE NATUUR!

Contactpersonen werkgroepen

excursies

Jannie v.d. Linden
0318 – 522583
excursies@ivnveenendaal-rhenen.nl

mediatheek

Suze Hörchner
0318 – 513613
mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl

natuurpaden

Esther Dijkers
natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl

Vogelwerkgroep

Henk van Reuler
henkvanreuler@outlook.com

werkgroep scholen V'daal

Jannie v.d. Linden
0318 – 522583
scholenwg.veenendaal@ivnveenendaal-rhenen.nl

werkgroep scholen Rhenen

Bert Berg
0318 - 472145 of 06-33106173
bberg@hetnet.nl

werkgroep planten

Ina Kok
0318-620845
inakokklosse@hotmail.com

weidevogelbescherming

Roelof de Jong
0317 – 614941
jon73229@planet.nl

groene blad & internet site

Peter van Krugten
0318 – 510041
pjvankrugten@hetnet.nl

"de Groenlingen"

John Ikkink
0318 – 506521
john.ikkink@ivnveenendaal-rhenen.nl

werkgroep PR

Marijke Brattinga
06 – 81673028
pr@ivnveenendaal-rhenen.nl

NatuurWerkt!

Bert Berg
0318 - 472145 of
06 - 14048655
bberg@hetnet.nl

bomen en openbaar groen

Carlo van de Weerd
0318 – 561134
kh.vd.weerd@hccnet.nl

"de Zwammen"

Martijn Stip
0317 – 619935
zwammen@ivnveenendaal-rhenen.nl

natuurtuin Diddersgoed

vacant
vogelwerkgroep
vacant

tuin "Groenhof"

vacant

De Groenhof

In de Groenhof bevinden zich het Natuur- en Milieu Educatief Centrum (NME-centrum) en de Mediatheek.

Karel Fabritiusstraat 3, 3904TG Veenendaal. T. 0318-589555. B.g.g. Suze Hörchner, T. 0318-513613.

Openingstijden: woensdag 14 – 16 uur of na afspraak met coördinator Suze Hörchner.

Gesloten tijdens schoolvakanties én in de maanden juli en augustus.

mediatheek@ivnveenendaal-rhenen.nl, groenhof@ivnveenendaal-rhenen.nl, ghorchner@planet.nl

www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen

**HUIBERS
ELECTRA B.V.**
Sinds 1948

Elektrotechniek & Elektrozaak

Laan der techniek 3
www.huiberelectra.nl

Veenendaal
Tel.: 0318 – 513245

Hado Groen Techniek
Bos Tuin en Parkmachines
Munnikenweg 155 Veenendaal / Renswoude
www.hadogroentechniek.nl
0318 – 517879 of 511006

Merkdealer van

Het Groene Blad

Van binnen uit

Beste IVN-ers, beste lezer,

Als u dit leest hebt u het winternummer van het Groene Blad in uw handen.

Bijna al het gevallen blad is waarschijnlijk al opgeruimd, alleen hier en daar nog vallend eikenblad. Bij het opruimen herinner ik me het nieuwsgierige roodborstje. Soms op minder dan 1 meter kijken wat er nu toch allemaal gebeurt. De winter-roodborst uit de noordelijke streken is even nieuwsgierig als zijn zomerse familielid, die nu even de Hollandse kou is ontvlucht.

Denkend aan de winterse vogels in de tuin is dat voornamelijk beperkt tot tortels en huismussen die bij de kippen graag een graantje mee pikken. De mussen gelukkig weer in voldoende aantallen luid tsjirpend aanwezig. Wel mis ik de goudvinken die in het verleden de knoppen van de pruimenboom aten. Prachtige vogels waar ik al voor de derde winter op rij naar uitkijk. Ik zal toch maar wat meer vetbollen ophangen, en zaadmandjes vullen. Een uitnodiging aan alle vogels om de tuin te bezoeken.

En een goede voorbereiding voor de komende tuinvogeltelling van 28 of 29 januari.

Een mooie opsteker voor IVN dat bij de vrijwilligersprijs van Veenendaal IVN met NatuurWerkt tot de genomineerden behoorde. Een mooie manier om onder de aandacht van de Veense bevolking te komen. Ook al is de prijs zelf niet naar NatuurWerkt gegaan, toch een geweldige opsteker voor Bert Berg en de zijnen die zoveel energie in dit project steken.

Ik schrijf nu een van mijn laatste voorzitters stukjes. En tegelijk ben ik al doende om het Groene Blad voor u op te maken. Een taak die ik samen met Huub de Kock de komende tijd zal vervullen.

Ik hoop dat dit winternummer, voorzien van vele foto's, een voorbode mag zijn van een goede winter, misschien zelfs weer eentje om de ijzers onder te binden en de stramme benen weer met een zwierige slag het gladde ijs bedwingen.

Ik wens u een mooie tijd de komende maanden, hele fijne feestdagen en rustige jaarwisseling.
Het beste alvast voor 2017 toegewenst.

Nico Bosman

Winter 2016

4	Nieuwe redactie
5	NatuurWerkt!
6	Recept
10	Sjoemelhout
12	Slenterpaadjes
15	Nieuwe boek: Alle kinderen naar Buiten.
16	Tuinvogeltelling 2017
18	Vacatures

COLOFON

Het Groene Blad, het contactblad voor leden en donateurs van IVN Veenendaal-Rhenen verschijnt 4 à 5 maal per jaar. De sluitingsdatum voor het winternummer is 13 november 2016. Gegevens over de jaarplanning zijn te vinden op onze website onder werkgroepen, Groene Blad en Internetsite.

REDACTIE:

Peter Beaart

redactie@ivnveenendaal-rhenen.nl

Foto voor- en achterpagina: Tineke Wouda

BESTUUR:VOORZITTER:

Nico Bosman, tel. 0318-524696

voorzitter@ivnveenendaal-rhenen.nl

SECRETARIS:

Karel Haag, tel. 0318-501562

secretariaat@ivnveenendaal-rhenen.nl

PENNINGMEESTER:

Hanneke Baretta-Bekker, tel. 0318 769 125

penningmeester@ivnveenendaal-rhenen.nl

NL95 INGB 0004 7381 18

t.n.v. IVN Veenendaal

Nieuwe redactie

Beste lezer,

Ik wil op deze plaats allereerst Peter Beart danken voor de vele mooie, kleurrijke en spannend opgemaakte nummers van het Groene Blad. Na jaren dit werk te hebben gedaan neemt hij afscheid als redacteur en draagt het stokje over aan een nieuwe redactie: Huub de Kock en Nico Bosman zullen, te beginnen met dit nummer, de opmaak van het Groene Blad ter hand nemen.

Om het blad een goede weergave te laten zijn van wat IVN Veenendaal-Rhenen is, doet, wil zijn en welke de daarbij behorende activiteiten zijn, is een continue toestroom aan artikelen, verhalen, verslagen van activiteiten, belevenissen die gedeeld moeten of kunnen worden, meer dan gewenst. Dit communicatiemiddel bestaat bij gratie van u en wat u aanlevert. Hoe meer, hoe beter. Hoe meer u uw belevenissen in en met de natuur deelt, hoe meer dat voor anderen een uitnodiging zal zijn om ook aan IVN activiteiten deel te nemen, te speuren in de natuur en de verwondering over onze natuur te ervaren.

Natuurlijk trekken we u zo nu en dan aan uw jasje omeen bijdrage, maar als er een activiteit heeft plaatsgehad, stuur een verslagje, verhaaltje en foto's naar de redactie. Niet alleen als u volgens een lijstje van de redactie als werkgroep aan de beurt bent om iets in het Groene Blad te plaatsen.

We kijken vol verwachting uit naar al uw bijdrages. En zetten ons beste beentje voor om er een leuk, attractief en lezenswaardig blad van te maken.

Namens de nieuwe redactie, waar Peter van Krugten ook nog steeds een actieve rol in speelt, wensen we u alvast een mooi en goed 2017 toe.

Nico Bosman

installatiebedrijf
Bouman

- Waarborg installateur voor gas- en wattertechnische installaties
- Dakbedekkingen
- Aanleg, onderhoud cv-installaties en gastoestellen
- Rioleringen
- Lood- en zinkwerken
- Installeren van sanitair
- Ventilatie & aircosystemen

Postbus 307, 3900 AH Veenendaal
Bezoekadres: Generatorstraat 9, 3903 LH Veenendaal
Telefoon (0318) 51 00 01, Fax (0318) 54 38 57

info@boumaninstallatie.nl
www.boumaninstallatie.nl

Lid van UNETO-VNI

Nieuwjaarsbijeenkomst 14 januari 2017

Op zaterdag 14 januari is de nieuwjaarsbijeenkomst van IVN in de Groenhof.

Om 13.30 uur zal de inmiddels al traditioneel geworden nieuwjaarswandeling plaatsvinden.

Het zal goed zijn allen te mogen treffen op 14 januari, terugkijkend op een goed jaar en vooruitblikkend op een beter jaar.

Nico Bosman

FIETSWERELD
Ellekoot
Dirk Methorst
www.fietswereldmethorst.nl
Veenslag 15 | Veenendaal
0318 - 52 56 60

Voor
vakkundig
Advies en
Reparaties !!

0

[MEENT & BOUMAN | kunst met bloemen business & at home]

davidsplein 11 3905 az veenendaal
0318-510106 info@meent-bouman.nl
www.meent-bouman.nl

Natuurwerkt

NatuurWerkt!

Genomineerd voor de vrijwilligersprijs "de Lampion" van het jaar 2016.

14 november in de Lampegiet, ongeveer half 8. In de foyer kom je vele bekende en minder bekende Veenendalers tegen. Velen met een blijde lach op het gezicht: in het bezit van een nominatie voor de vrijwilligersprijs. Zo ook Bert Berg en Gerda Broere die namens IVN de werkgroep NatuurWerkt! leiden. En daarmee velen met de natuur in contact hebben gebracht via een werkervaringsproject in de natuur. Een hele goede manier om mensen die moeilijk aan werk komen, of om welke redenen dan ook in een sociaal isolement dreigen te raken, met elkaar in contact te brengen, samne aan de slag in de bossen van Staatsbosbeheer, Prattenburg of in de tuin van Remmerstein. Ondertussen uitgegroeid tot een grote groep zeer enthousiaste vrijwilligers. Waarvan enkele alweer een plek hebben gevonden op de reguliere arbeidsmarkt, of als schaapsherder, een leven blijvend in de natuur.

Natuurlijk behoorde niet alleen IVN tot de genomineerden, maar ook de Stichting Verder met Taal en de Kledingbank. Allemaal vrijwilligersorganisaties die zich inzetten om mensen erbij te houden, deel te laten zijn van onze gemeenschap.

Applaus voor de winnaars.

Met een spetterende circusshow werden de bezoekers, veelal vrienden en kennissen van de genomineerden, voor de pauze vermaakt. Na de pauze werd de winnaars bekendgemaakt, waarna burgemeester Wouter Kolff de prijs mocht overhandigen. Een kleine replica van de Lampion voor de winnaars, de Stichting Verder met Taal. Voor alle genomineerden een oorkonde die door de clown uit een koffer, uit een koffertje, uit een kleiner koffertje enz... in verkleinde vorm tevoorschijn werd getoverd. Uiteindelijk ontvingen allen de oorkonde op ware grootte. Een avond die IVN toch maar weer mooi onder de aandacht heeft gebracht van velen. Met dank aan de onbaatzuchtige inzet van de reeds genoemde IVN-ers. Onze dank ervoor. NatuurWerkt! heeft al een feestje mogen vieren op Remmerstein. Gezellig, op een mooie plek met veel vrolijke enthousiaste mensen.

Nico Bosman

VRIJWILLIGERSPRIJS DE LAMPION

2016

**Genomineerde:
IVN project 'Natuur Werkt'**

OORDEEL VAN DE JURY:
Het project 'Natuur Werkt' is opgezet om werkzoekenden en mensen in een sociaal isolement in contact te brengen met elkaar en uiteindelijk met de natuur. De deelnemers zelf zijn erg enthousiast. Naast de structuur die het werken in de natuur geeft, wordt het sociaal contact door hen belangrijk gevonden. De jury heeft dan ook veel waardering voor de uitvoering en stevige coördinatie van het project. Ook is vastgesteld dat het IVN-project succes oplevert. Deze mooie resultaten passen volgens de jury bij het motto: "weer meedoen in de samenleving"

Vrijdag, 14 november 2016

Burgemeester en wethouders

de heer mr. A.W. Kolff
burgemeester

secretaris

CEMETECH VEEENENDAAL

Alle genomineerden en de winnaars in de bloemen

Recept Aubergine met karnemelksaus

Aubergine met karnemelksaus

Ik ken geen enkel gerecht dat zo rustiek en tegelijkertijd zo elegant is als dit. Geef er wat stevig brood of pitabrood bij en u bent letterlijk in de voedselhemel.

Voorgerecht voor 4 personen.

2 lange grote aubergines

5 eetlepels olijfolie

Anderhalve theel. Citroenblaadjes plus een paar takjes om te garneren.

1 theel. Za'atar kruidenmengsel

Zeezout en zwarte peper.

Karnemelksaus

1,4 dl km. 100 gram Griekse yoghurt

Anderhalve eetlepel olijfolie plus wat extra om te besprenkelen

1 kleine teen knoflook, fijngewreven en een snufje zout.

Verhit de oven tot 200°C. Snijd de aubergines overlans door midden en snijd ook het steeltje middendoor. Maak met een klein mes drie of vier parallel lopende inkepingen in het vruchtvlees, maar laat de schil heel. Draai de aubergines 45 graden en snijd ze opnieuw in zodat een ruitpatroon ontstaat.

Leg de halve aubergines met de snijkant naar boven op een plaat bekleed met bakpapier. Bestrijk ze met olijfolie en ga door tot het vruchtvlees alle olie heeft opgezogen. Bestrijk ze met tijmblaadjes en een beetje zout en peper. Rooster de aubergines 35 tot 40 minuten tot het vlees gaar en lichtbruin is. Neem ze uit de oven en laat ze afkoelen.

Maak in de tussentijd de granaatappel en de saus klaar. Snij de granaatappel horizontaal doormidden. Houd de ene helft boven een kom met de snijkant naar de handpalm gericht en sla met de steel van een houten lepel zachtjes tegen de schil. Blijf met toenemende kracht slaan tot de pitten loslaten. Zeef de pitten als beide granaatappels leeg zijn om stukjes wit vel of vlies eruit te halen. Klop voor de saus simpelweg alle ingrediënten door elkaar en maak deze op smaak af. Zet tot gebruik in de koelkast. Schep voor het opdienen een royale hoeveelheid saus op de halve aubergine, maar laat het steeltje onbedekt. Bestrooi met za'atar en flink wat granaatappelpitten en garneer met citroentijm. Maak het gerecht af met wat olijfolie.

Cokkie Gadella

Tekening Alie van Eijk

Gerda Broereen Bert Berg

De uitreiking van de oorkonde door burgemeester Kollf van Veenendaal.

vogelwerkgroep

Nieuws van de Vogelwerkgroep.

'Zoals jullie weten is de Vogelwerkgroep op dit moment '-slapende'. We willen de werkgroep weer activeren. Wij, Bert van Spanje, Wim van Rotterdam en ondergetekende gaan weer een excursieprogramma voor 2017 opstellen. Het voorstel is om in het voorjaar en zomer elke twee weken op dinsdagavond een excursie in de regio en daarnaast een aantal excursies verder weg in het weekend te organiseren.

Uiteraard hopen we op veel deelnemers. Om de belangstelling te peilen en jullie op de hoogte te houden is het belangrijk een actuele lijst met email adressen te hebben.

Geef je email adres door aan Henk van Reuler, de nieuwe coördinator van de Vogelwerkgroep.
Email: henkvanreuler@outlook.com'

Restore kringloop

- hergebruik spaart grondstoffen
- koopjeskans voor mensen met een kleine beurs
- sociale werkgelegenheid voor 100 mensen

Brengen, recyclen, snuffelen en slagen

- winkelen en brengen
Korenbloemstraat 12
3772 GK Barneveld
0342 - 49 09 07

- ophalen goederen
0900 - 123 8 123

www.restorekringloop.nl @RestoreKringlp /RestoreKringloop

Heeft alles voor uw huisdieren!

Cuneraweg 385 Rhenen Tel. 0318 - 52 17 90

H. HARDEMAN B.V. Webshop

AL UW BOUW- EN IJZERMATERIALEN EENVOUDIG DIGITAAL BESTELLEN WANNEER HET U UITKOMT.

Dak en Tuin

- Biezen
- Landbanken
- Verzinking afvalmaterialen
- Hardhouten laminaal
- Hardhouten laminaal

Dak en Gevel

- Dakwiel gietplaat
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel gietplaat
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)

Verbouw en Nieuwbouw

- Bovenkelder / Dakopbouw
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)
- Dakwiel (paal en erker)

Staalproducten (2 m, 3 m en 6 m)

- Stalen
- Stalen
- Stalen
- Stalen
- Stalen
- Stalen
- Stalen
- Stalen
- Stalen
- Stalen

• Deskundige adviseurs direct aan de lijn
• Levering vanaf binnen 24 uur
• Geen bezorgkosten boven € 200,00 (excl. BTW)
• Levering met zelflossende vrachtwagens

www.hardeman.nl/webshop

GROOTHANDELSPRIJZEN
10.000 ARTIKELEN OP VOORRAAD

H. Hardeman bv
Purthuis 376
3900 AJ Voerendaal

Gemeentesteede 22a
Industriezone 'Nijverkamp'
Voerendaal

Tel.: (0318) 52 17 00
Fax: (0318) 52 04 18
www.hardeman.nl

Kampeervakantie met de KNNV

Vakantieplannen voor 2017?

Gaat u de komende tijd plannen maken voor de vakantie in de 2016 dan hebben wij wel een goede suggestie voor u. Wat dacht u van een kampeervakantie met de KNNV of de wat luxere KNNV reizen met overnachtingen in hotels. De KNNV is een vereniging voor veldbiologie waarmee het IVN steeds meer samenwerkt. Bijna iedereen kent of heeft wel een boek uitgegeven door het KNNV.

Wat maakt een kamp van de KNNV zo bijzonder?

Het bijzondere van een kamp is dat je zeker weet dat de natuur centraal staat tijdens deze vakantie. Tijdens de kampen (die 1 of 2 weken duren) ga je dagelijks op excursie. Deze worden voorbereid door mensen die de streek kennen of zich daarin verdiept hebben. Vaak kan je kiezen uit meerdere excursies afhankelijk van de grootte van de groep. En heb je een dagje geen zin, geen probleem.

Voor elk wat wils

Soms ligt de nadruk op vogels of planten, maar ook geologie, libellen etc. komen aan bod. Onder de deelnemers zijn vaak mensen die veel weten van bepaalde onderdelen en daar leer je vaak veel van.

Elke avond komt men een uurtje samen om verslag te doen van de excursies en om de volgende dag te bespreken.

Ook voor IVN-leden

Sinds 33 jaar staan de KNNV kampen ook open voor leden van het IVN en dit past in het beleid van zowel KNNV als het IVN om meer gezamenlijk te doen. Je hoeft geen grote natuurkennis te hebben om deel te nemen. Je overnacht in je eigen kampeermiddel en zorgt zelf voor je eten en drinken. De camping wordt door de K.N.N.V. gereserveerd. Voor de organisatie van de kampen vraagt de KNNV een bijdrage van gemiddeld € 50,00 per deelnemer. Sommige kampen zijn tijdens schoolvakantie dus zeer geschikt voor deelname door gezinnen. Voor de kinderen worden dan speciale activiteiten georganiseerd.

Kampen 2017

Volgend jaar worden er kampen georganiseerd naar Frankrijk, Wales, Spanje, Roumenie en Duitsland, maar er zijn ook kampen in Nederland.

Kijk voor alle kampen en uitgebreide toelichting op:

<http://www.knnv.nl/kampeervakanties/overzicht-kampeervakanties-2017>

Veel voorpret bij het organiseren van uw vakantie in 2016 en ik zijn benieuwd of dit stukje aanleiding is om deel te nemen aan één van de kampen... dan is uw vakantie in 2017 bij voorbaat al een succes!

Dit was een stukje van Kees en Lidia den Oudendammer in 2015.

Bewerkt door Nico Bosman (2017)

Sjoemelhout

Sjoemelhout

Onze dampkring wordt warmer doordat de hoeveelheid CO₂ (koolzuurgas) toeneemt. CO₂ laat zonlicht naar binnen en de daaruit gevormde warmte laat het er niet meer uit, net als dubbel glas van uw ramen warmte vasthoudt, als de zon naar binnen schijnt. Veel CO₂ zat miljoenen jaren vast onder de grond in olie gas en kolen en komt nu vrij bij het verbranden daarvan in fabrieken, vliegtuigen enz. enz. Dus wordt het warmer op aarde. Dat is in het verleden vaker gebeurd, alleen niet in dit tempo. Er was een warme periode voor de laatste ijstijd honderdduizend jaar geleden. Toen ging het langzaam; in tienduizend jaar steeg de hoeveelheid CO₂ in de atmosfeer met de helft en de zeespiegel steeg zes meter. Hoeveel de zeespiegel dit maal zal stijgen weten we niet, maar er is een forse kans op catastrofes, aldus Martijn Katan in een artikel in de N.R.C.

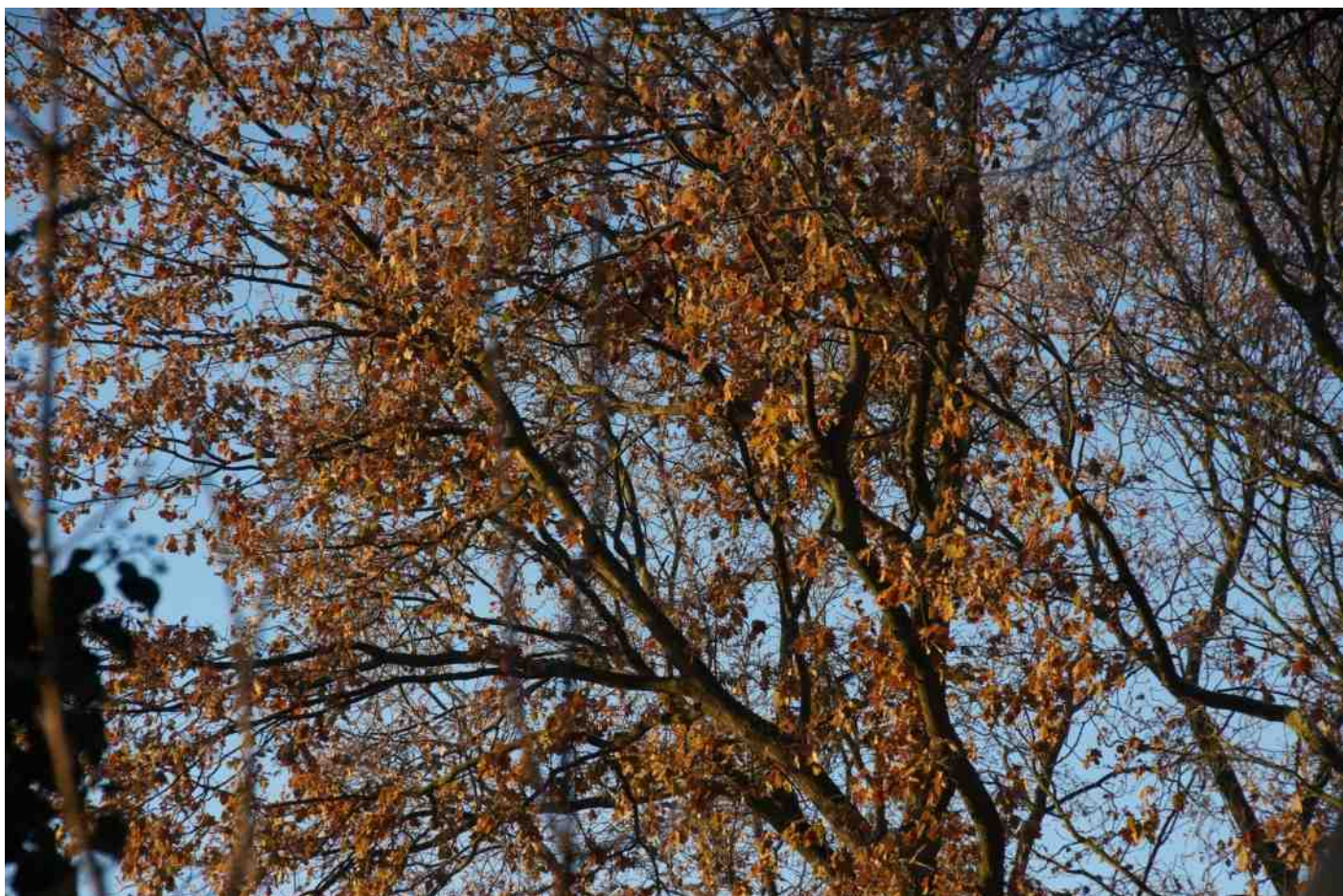
Een van de belangrijkste maatregelen van onze regering is het stimuleren van de verbranding van hout. Dat subsidieert zij met maximaal 3.500.000.000 euro. Daar kun je een miljoen huizen mee isoleren, maar in plaats daarvan worden er van dat geld wouden gerooid, versnipperd, gedroogd en naar Rotterdam verscheept waarvan wij ze opstoken in elektriciteitscentrales. Centrales die hout stoken produceren twee maal zoveel CO₂ uitstoot als centrales op aardgas.

Voor houtstook worden twee argumenten aangevoerd. Het eerste is: het gaat om nutteloos afvalhout dat toch wordt verbrand. Bijvoorbeeld het hout van rubberbomen: na dertig jaar leveren die geen rubber meer, dan worden ze gerooid en dat produceert twintig miljard kilo afvalhout per jaar. Twintig miljard kilo hout lijkt veel maar je kunt er maar 0.03 procent van de elektriciteitsbehoefte van de wereld mee dekken. Elektriciteitscentrales gebruiken zulke immense hoeveelheden brandstof dat de bossen van de wereld dat met hun groei onmogelijk bij kunnen houden. Afvalhout is bovendien een waardevolle grondstof. Van rubberhout werden meubels en vloeren gemaakt en in Nederland werd oud hout gerecycled tot spaanplaat. Vanwege de subsidie wordt het nu verbrand. Snoeihout en stro moeten terug in de bodem zodat die vruchtbaar blijft. Daarnaast vormen ze een goede grondstof voor kunststoffen en geneesmiddelen. Het tweede argument voor houtstook is dat nieuwe bomen de CO₂ weer zullen opnemen. Maar dat is onzeker, er is geen garantie dat voor elk gerooid bos nieuw bos wordt aangeplant. Bovendien duurt dat groeien dertig tot honderd jaar en daar hebben we in 2050 niets aan. Ook kost het oogsten, versnipperen, drogen en vervoeren van hout zelf aardgas en stookolie. Je kunt je dus afvragen waar onze regering mee bezig is. Het enige wat we zelf kunnen doen is minder vlees eten, minder vliegen en autorijden, minder spullen kopen, geen openhaard branden, niet barbecuen, onze huizen zo goed mogelijk isoleren en hopen dat onze regering op zijn schreden terugkeert en ophoudt kostbare grondstoffen (hout) te verbranden i.p.v. ze her te gebruiken. We worden door onze overheid behoorlijk voor de gek gehouden en dat vind ik uiterst kwalijk.

Dit artikel heb ik in samenvatting overgenomen uit de N.R.C. en is geschreven door Marijn Katan, biochemicus en emeritus hoogleraar voedingsleer aan de universiteit van Wageningen.

Cokkie Gadella

*Rabo Mobiel-
bankieren.*

*Gemakkelijk,
handig en
overal.*

Snel en eenvoudig bankzaken regelen met uw tablet of mobiel.

Thuis of onderweg, er zijn momenten dat u even uw saldo wilt checken, bij- en afschrijvingen wilt bekijken of geld wilt overboeken. Met de Rabo Bankieren app op uw tablet of mobiel kunt u dit snel en overal doen.

Meer weten? Ga naar rabobank.nl/mobielbankieren

Samen sterker

Rabobank

Slenterpaadjes

Slenterpaadjes winter 2016.

De eerste nachtvorsten zijn na een prachtige herfst achter de rug. De bossen zijn nog in goud gehuld, terwijl ik dit schrijf. Maar in de winter kun je de silhouetten van de bomen zo goed zien. De beuken die solitair staan met gebogen takken tot aan de grond. De stoere eiken, met hun ruwe bast, met bovenaan hele fijne takjes. Oude schilderijen in de 17e eeuw laten zien hoe mooi bomen zijn en zeker als ze bedekt zijn met een laagje sneeuw. Allemaal kerstkaarten om het zo maar te noemen.

In de takken zie je de verlaten nesten van vogels. En eind december en januari hoor je de roep van de bosuilen al. Een nieuwe generatie is al op komst.

Wanneer er sneeuw ligt is het zo mooi om te ontdekken waar de sporen en prenten van de vele dieren heengaan. De reeënsporen zijn er makkelijk tussen uit te pikken. Hazen en konijnensporen ook. Een vos lijkt al wat moeilijker, oppervlakkig gezien, heeft er een hond gelopen of niet? Maar vaak zie je dan de sleepsporen van zijn grote dikke staart, die hij vrij laag draagt. En aan de vele vogelprenten, met een wirwar van pootjes, is bijna geen beginnen aan. Soms hele kleine pootjes, die in een holletje onder de besneeuwde bosbessenstruiken verdwijnen. Waarschijnlijk van de vele muizensoorten die ons land kent.

vervolg Slenterpaadjes

Een buizerd roept hoog in de lucht, een mauwend geluid. Regelmatig wordt de buizerd weggejaagd door kraaien. Zo'n grote roofvogel die zich laat verjagen door een stelletje van die kraaien. Soms komen er steeds meer bij, net of ze onderling een mobieltje bij zich dragen: Jongens, samen zijn we sterk, wie komt er helpen!

Van de uilensoorten in ons land is de kerkuil vrij bekend. Een kerkuil is zo groot als een kraai, hij heeft een hartvormig aangezicht met bijna zwarte ogen en goudkleurige onderdelen die heel fijn gespikkeld zijn. Net of er diamantjes op zijn gestrooid. De onderzijde is niet zoals bij andere uilen niet gestreept. Ook ontbreken de oorpluimen. De kerkuil is de lichtst gekleurde nachtroofvogel. Ze zijn vrij vaak te zien in de buurt van de mens. Hun voorkeur gaat uit naar oude gebouwen die ze het liefst in het open veld zien staan. Ze vermijden het dichte gebladerte van de bossen en komen dan ook vaak voor in de laagvlakten en heuvels. Het liefst hebben ze braakliggende terreinen als jachtgebied. Ook in grote steden is hij af en toe te vinden, mits daar grote oude gebouwen zijn. Ze jagen 's nachts op het gehoor. Ze vangen dan hoofdzakelijk veldmuizen en spitsmuizen. Hoewel de laatste door de meeste andere nachtroofvogels worden versmaad. De gemiddelde hoeveelheid voedsel van een volwassen kerkuil is ongeveer honderd gram per dag. Soms, als er tijdelijk gebrek is aan kleine knaagdieren of als de jacht 's nachts door slecht weer onmogelijk is, vangt hij de bewoners van de stallen of bergplaatsen of schuren: huismuizen, of ratten, vlemmuizen (ja, dat wordt ook een muis genoemd), huismussen, spreuwen, soms zwaluwen of met wat geluk een snelle gierzwaluw. Daarentegen heeft een tamme duif niets van hem te vrezen. Af en toe wat kevers, zoals een meikever, maar het liefste heeft de kerkuil een ouderwetse veldmuis!

Van oorsprong is hij een bewoner van streken met rotsen. Broeden doen ze in natuurlijke hopen, of speten in de rotsen. Een holle boom is ook aantrekkelijk voor ze. Maar het liefste moeilijke toegankelijke plekken: oude kastelen en forten, donkere hoekjes in schuren en stallen. Of Half ingestorte oude gebouwen, kerktorens en soms pikken ze gewoon een oud duivenhok in. Liefst een rustig plekje, waar de mensen niet komen. In kerktorens schijnt het gebeier van de klokken ze niet te deren. Wel graag een hoog gelegen vliegopening. De leg heeft plaats vanaf april en bedraagt gewoonlijk vier tot zeven eieren die gewoon op een bodem van planken worden gelegd of waar hun nest is. Soms als er nog wat stro of hooi voorradig is gebruiken ze dat. Het "nest" kan verder nog bestaan uit een laagje braakballen, die vertrappt of uit elkaar geplozen zijn. Tegenwoordig maakt de kerkuil graag gebruik van de speciale nestkasten in de vorm van een kistje. Maten daarvan zijn 45x40x55 centimeter, met een vlieggat van 20x20 centimeter in één van de bovenhoeken. Die nesten worden in de nok van het dak geplaatst met een makkelijke aan- en afvliegmogelijkheid. De broedduur is dertig tot vierendertig dagen. Alleen het wijfje verzorgt het broeden terwijl het mannetje voor de aanvoer van voedsel zorgt. De jongen kunnen vliegen als ze twee maanden oud zijn en na tien weken zijn ze onafhankelijk. Als er weinig voedsel is komen kerkuilen soms moeilijk tot broeden, maar in jaren van overvloed hebben ze soms twee broedsels. De stand van de kerkuil is sterk achteruit gegaan, met als dieptepunt in 1979 nog maar honderd broedparen. Veel vogels sterven met een strenge winter van de honger, omdat ze erg gevoelig zijn voor koude en vochtigheid. Nachten waarin het regent komen niet in aanmerking om te jagen. Terwijl een laagje sneeuw van minder dan drie centimeter juist gunstig is voor de jacht op de kleine knaagdieren. Ze kunnen er dan nog bij, maar wordt het laagje dikker, hebben de muizen geluk, want ze kruipen dan helemaal weg. Een van de doodsoorzaken is de pesticide waar de prooidieren mee worden vergiftigd. Dan krijgen de uilen een vergiftigde prooi binnen.

Bij het Ketelwegje kom ik alleen af en toe een steenuiltje tegen, maar zolang het nat is niet, aangezien muizen niet van natte gebieden houden. Wel plezierig aan één kant, want dan zijn er minder teken die de muis als tussengastheer gebruiken. Je kunt goed merken dat de natuur daar steeds ongerepeter wordt. Staats Bosbeheer doet zijn uiterste best en heeft overal borden geplaatst met daarop: Kwetsbaar gebied. Geen Toegang. Laten we dat respecteren.

Ik wens U ook voor het komende natuur-jaar veel plezier met het beleven van al het moois dat we tegenkomen.

Kijk en Geniet.

Aly van Eijk.

foto Nico Bosman

Alle kinderen naar buiten

Hét grote inspiratieboek: vernieuwend en fantasierijk

Boompje klimmen, waterdiertjes vangen, zelf een regenboog maken of klieren met modder, het grote natuuractiviteiten boek 'Alle kinderen naar buiten' moet kinderen weer de natuur in krijgen.

Het boek, met maar liefst 280 pagina's, staat boordevol uitdagende buitenactiviteiten, verrassende weetjes, leuke tips, spannende proefjes voor een ultieme natuurbeleving voor kinderen. Steeds minder kinderen spelen buiten in de natuur, terwijl de natuur één grote speeltuin is. Waterdiertjes vangen, in bomen klimmen, je eigen parfum maken of een hut van takken bouwen, welk kind wil dat nu niet?

Met véél zoekkaarten:

voorjaarsbloeiers, paddenstoelen, tuinvogels, strandvondsten, leven in zee, schelpen, ganzen, waterdiertjes, vissen, wolken, bodemdiertjes, eetbare planten, vruchten, zaden & noten, pootafdrukken, poep, braakballen, dagvlinders, nachtvlinders, wilde bijen, libellen en amfibieën.

De auteurs van het boek Jasper de Ruiter en Marieke Dijkman hopen met dit boek (groot)ouders, leerkrachten, begeleiders in de BSO/Kinderopvang, gastouders en kinderen ideeën mee te geven om de natuur te ontdekken en te beleven.

Marieke Dijkman werkt bij Vogelbescherming Nederland, onder meer als hoofdredacteur van het kindertijdschrift 'Vogels Junior'. Voor verschillende tijdschriften schrijft ze als journalist verhalen over kinderen en natuur.

Jasper de Ruiter is bekend als natuurillustrator van onder meer verschillende herkenningsskaarten. Als eigenaar van 'De Speurzoekers' stimuleert hij kinderen de natuur zelf te ontdekken, door spannende opdrachten, leerzame producten en kinderfeestjes.

Bij het boek hoort ook een website: www.allekinderennaarbuiten.nl

Voor ieder wat wils. Zo worden er buitenactiviteiten per seizoen beschreven, wordt het weer, de bodem en het water onderzocht, krijg je knutseltips, ga je speuren naar planten en dieren en krijg je tips om het schoolplein als klaslokaal te gebruiken.

Vind jij het ook belangrijk dat kinderen naar buiten gaan en zoek je inspirerende activiteiten, dan is dit boek iets voor jou.

Het boek is te bestellen op www.allekinderennaarbuiten.nl of te koop in de boekhandel en bij Primera Van Walsem, Bruineplein in Veenendaal.

Ook kunt U dit boek bestellen via de mediatheek. De prijs is €29,95 maar als lid van het IVN krijgt u 10% korting. Dit geldt voor alle boeken van het KNNV/IVN. Meer info: <https://www.knnvuitgeverij.nl/NL/>

De mediatheek krijgt de boeken met extra korting. Dus met uw bestelling steunt u onze IVN-afdeling.

Stuur uw bestelling naar Suze Hörchner: ghorchner@planet.nl. U krijgt bericht wanneer de boeken binnen zijn.

Tuinvogeltelling 28 en 29 januari

Iedereen kan meedoen in 3 gemakkelijke stappen:

1: Tel op 28 of 29 januari 2017 een half uur de vogels in uw tuin of op uw balkon (hieronder vindt u meer informatie over een 'balkontelling'). Vliegen de vogels alleen maar over uw tuin? Die tellen niet mee. Scholen, kinderboerderijen en andere groepen kunnen van tevoren tellen en hun telling insturen vanaf vrijdag 27 januari 2017.

2: Noteer alle waarnemingen van een soort in uw tuin of op uw balkon. Maar tel deze waarnemingen niet bij elkaar op, want dan loopt u het risico dezelfde vogel dubbel te tellen. Geef alleen het hoogste aantal door van een soort die u tegelijk hebt gezien. Dus: ziet u in uw tel-halfuur 3 koolmezen tegelijk en even later 5 koolmezen? Dan geeft u door: 5 koolmezen.*

3: Geef uw telling door via de app Tuinvogels of via de website <https://www.tuinvogeltelling.nl>.

* Tip: zitten er veel vogels tegelijk op de voederplank of silo? Maak een foto met uw smartphone en u kunt na uw half uurtje tellen rustig controleren hoeveel vogels u zag.

Leuk om te weten:

's Morgens vroeg zijn vogels het meest actief en valt er dus het meest te tellen.

U hoeft geen onderscheid te maken tussen vrouwtjes- en mannetjesvogels.

Tellen vanaf uw balkon? Voor balkontellers gelden dezelfde regels wat betreft tijdsduur (30 minuten tellen), aantallen en overvliegers. Er zijn geen exacte regels tot waar u mag tellen vanaf uw balkon, omdat ieder balkon anders is. Maak zelf een realistische inschatting van uw 'telgrens' en overleg eventueel met uw burens om dubbeltellingen te voorkomen. Heeft u hulp nodig bij het herkennen van uw tuinvogels? Op de website <https://www.tuinvogeltelling.nl> vindt u een overzicht met de 25 meest voorkomende tuinvogels. Of download de app Tuinvogels van Vogelbescherming voor een uitgebreid overzicht.

Er is veel gratis lesmateriaal beschikbaar voor scholen, kinderboerderijen, kinderdagverblijven, etc via de site: <https://www.tuinvogeltelling.nl/lesmateriaal>.

Resultaten:

De resultaten worden tijdens de Nationale Tuinvogeltelling live bekend gemaakt op de website. Nadat uw uw telling heeft ingestuurd, ontvangt u een e-mail met uw eigen telling, en een link naar de website waarmee u de resultaten in uw buurt kunt volgen.

Deze tekst is een kleine bewerking van de tekst op de site: tuinvogeltelling.nl.

Nico Bosman

Rhenen (foto N Bosman)

foto Tineke Wouda

Kruisspin

Vacatures binnen onze afdeling

Er zijn bij onze afdeling veel vrijwilligers actief op velerlei gebied. En er blijft altijd vraag naar nieuwe vrijwilligers. Oude vertrekken, verleggen hun bakens, doen nog meer op ander gebied en dan heb je nieuwe aanwas nodig. Niet iedereen weet wat er allemaal te doen is binnen de afdeling, waar plek is, of waar dringend behoefte aan is. Ik wil proberen op deze plek met enige regelmaat aan te geven welke plekken binnen onze afdeling vacant zijn of ondersteuning van extra vrijwilligers nodig hebben. Zowel bestuurlijk (runnen van de afdeling) als vrijwilliger zoals de meesten die zien: tuin, gidsen, werkgroepen, enzovoort.

Op dit moment (zonder volledig te zijn) zijn nodig:

Voor de werkgroepen:

Coördinatoren van de tuinen bij de Groenhof en Diddersgeod.

PR werkgroep: versterking van de gelederen met affiniteit voor coördinatie.

Voor allerlei activiteiten is hulp en ondersteuning nodig: bij de jeugd, in de mediatheek, bij het professioneler maken van onze afdeling.

Goudvink mannetje

Foto: Jac Jansen

Bestuursleden:

Het voorzitterschap en een gewone bestuursfunctie komen in het voorjaar vacant.

Ledenadministrateur (beheer ledenadministratie, bijhouden mutaties) met kennis van digitale systemen.

Als u belangstelling hebt of als u goede kandidaten voor de genoemde vacatures kent kunt u dat bij het bestuur kenbaar maken: secretariaat@ivnveenendaal-rhenen.nl

Nico Bosman

Boomklimmen: Alle kinderen naar buiten.

Lid of donateur worden

U kunt het werk van de IVN-afdeling Veenendaal - Rhenen en omstreken steunen door lid of donateur te worden. Als lid of donateur bent u van harte welkom bij onze activiteiten.

Als lid ontvangt u naast het Groene Blad, dat minimaal 4 keer per jaar verschijnt, ook het kwartaalblad "Mens en Natuur" van de landelijke IVN vereniging. Donateurs ontvangen alleen het Groene Blad.

Leden betalen € 22,- per jaar
Donateurs minimaal € 17,50 per jaar
IBAN: NL95 INGB 0004 7381 18

Aanmelding:
met volledige adresgegevens, telefoonnummer en uw e-mail adres.

Opzegging: vóór 1 december.
Adreswijziging: zo spoedig mogelijk

Aanmelding, opzegging en woon-/e-mailadres wijziging via <https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen.eo/ivn-info/ledenadministratie>, vul het betreffende formulier in en stuur deze naar het daarop aangegeven adres.

Activiteiten

(van 16 dec tot febr 2017)

Voor informatie over deze activiteiten:

<https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen/activiteiten>
[Activiteiten KNNV Wageningen:](https://www.knnv.nl/knnv-afdeling-wageningen/)

<https://www.knnv.nl/knnv-afdeling-wageningen/agenda-afdeling>

Zaterdag 31-12: Excursie korstmossen in de Valouwe, o.l. v. Henk-Jan van der Kolk. Informatie: Christa Heyting (0318 - 41 56 73; c.heyting10@hetnet.nl).

Zaterdag 14-1: Mossenwerkgroep, excursie naar Laag Wolfheze. Inlichtingen: Gerrit Bax (0318 - 41 62 00) of Michel Zwarts (026 - 38 18 606).

Donderdag 19-1 Panoramawandeling rond de Grebbeberg.

Zondag 22-1: Vogelexcursie KNNV/Vogelwerkgroep naar Zeeland: Brouwersdam – Prunjepolder.

Zaterdag 28-1: Excursie korstmossen. Informatie: Christa Heyting (0318-415673; c.heyting10@hetnet.nl).

Donderdag 16-2: Natuurwandeling in het Hoekelumse bos.

INDIEN ONBESTELBAAR:
KERKEWIJK 254
3904 JL VEENENDAAL

